

H. Rachynska

THE SYSTEM OF INDICATORS FOR INTEGRATED ASSESSMENT OF TECHNOLOGICAL PROCESSES IN MACHINE MANUFACTURING

Formed a classification of indicators for integrated assessment of the technological processes of engineering production in the context of the technological processes of manufacture of blanks, machining and assembly machines. Considered the example of calculating the total amount of expenses in cost of production machines, the cost indices and average cost of one hryvnia of indicators of quality processes, flexibility and productivity. Evaluating changes proposed matrix of indicators that characterize the processes producing machines.

Key words: performance cost of resources, quality, flexibility, productivity, cost codes.

© Г. Рачинська

Надійшла до редакції 19.01.2010

УДК 658:336.225.674

АУДИТОРСЬКА ОЦІНКА ВІРОГІДНОСТІ КОРПОРАТИВНОГО ЗАХОПЛЕННЯ: АСПЕКТИ КОРПОРАТИВНОГО ЗАХИСТУ

МИХАЙЛО МІЛЯВСЬКИЙ,

старший викладач Донбаської державної машинобудівної академії, м. Краматорськ

Охарактеризовано методи аудиту власного капіталу машинобудівної корпорації. Визначено метод аудиторської оцінки економіко-правових умов створення загрози корпоративного захоплення. Розроблено алгоритм визначення такої загрози. Окреслено коло стратегічних та тактичних заходів з боку внутрішнього аудитора машинобудівної корпорації щодо створення системи корпоративного захисту.

Ключові слова: внутрішній аудит, корпоративне захоплення, машинобудівна корпорація, власний капітал, конвертація.

Постановка проблеми. Важливим завданням для внутрішнього аудитора, коли мова йде про фактично створену й уже діючу машинобудівну корпорацію у формі відкритого акціонерного товариства, акції якої розподілено між різними групами власників, є виявлення економіко-правових умов, варіантів та схем корпоративного захоплення третіми особами.

Згідно з коментарями спеціалістів Державної Комісії з цінних паперів та фондового ринку України, частка корпоративних підприємств, які виступають об'єктами корпоративного захоплення в 2008 р., зросла на 16 % порівняно з 2007 р. і на 28 % порівняно з 2006 р.

Перед аудитором машинобудівної корпорації постають завдання проведення аналізу формування та доцільності використання власного капіталу [1, с. 9]. Тому аналіз власного капіталу має такі основні цілі: виявити основні джерела формування власного капіталу й визначити наслідки їх зміни для фінансової стійкості підприємства; визначити правові, договірні

й фінансові обмеження в розпорядженні поточним і нерозподіленим прибутком; оцінити пріоритетність прав отримання дивідендів; виявити пріоритетність прав власників при ліквідації підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми стратегічного й тактичного управління розвитком машинобудівних підприємств розглянуто в роботах Ю. Кулаєва, В. Загорулька, В. Щелкунова, В. Матвеева, С. Подрези, Г. Астапової та ін. Результати досліджень зазначених авторів пов'язані з обґрунтуванням розвитку операційних систем управління машинобудівними підприємствами [1-9]. Результати дослідження Г. Астапової формують первинну наукову основу для теорій корпоративного контролю в умовах машинобудівних корпорацій, що діють на основі права трудової власності [2]. Але напрямів вирішення проблем внутрішнього аудиту машинобудівних корпорацій у сфері виявлення загрози корпоративного захоплення за результатами проведених досліджень не визначено.

№ 1 (101) січень-лютий 2010 р.

Метою дослідження є визначення напрямів аудиторської оцінки економіко-правових умов корпоративного захоплення машинобудівних підприємств та комплексу стратегічних і тактичних заходів, що здійснюються внутрішнім аудитором у напрямі створення системи корпоративного захисту.

У зв'язку з поставленою метою необхідно виконати такі **завдання**:

визначити методи аудиторської оцінки власного капіталу машинобудівної корпорації та методи управління ним;

охарактеризувати метод алгоритмування як метод виявлення загрози корпоративного захоплення машинобудівного підприємства;

обґрунтувати стратегічні та тактичні заходи зі створення системи корпоративного захисту машинобудівного підприємства.

Виклад основного матеріалу. На відміну від інших джерел власного капіталу статутний капітал є стабільною незмінною величиною, яка забезпечує підприємству юридичну можливість існування. Так, обов'язковою умовою функціонування підприємства є збереження статутного капіталу на рівні не нижчому, ніж передбачена законом величина. Необхідність дотримання цієї вимоги впливає з того, що власники не несуть персональної відповідальності за зобов'язання підприємства, а претензії кредиторів можуть розповсюджуватись тільки на активи підприємства. У цих випадках потрібний правовий та економічний захист інтересів кредиторів у випадку прагнення власників чи адміністрації до "проїдання" власного капіталу, що рівнозначне перенесенню на кредиторів ризику здійснення неефективної виробничо-комерційної діяльності.

У процесі внутрішнього аудиту слід перевірити наявність свідоцтва про державну реєстрацію (у тому числі нової редакції статуту та засновницьких документів, якщо в них вносилися зміни); протоколів зборів засновників. У відповідних фондах страхування та Пенсійному фонді - наявність документів, пов'язаних із приватизацією та акціонуванням підприємств, які знаходились у власності держави.

Слід вивчити джерела внесків засновників у статутний капітал, беручи до уваги, що такими джерелами можуть бути лише власні кошти. Забороняється направляти до статутного капіталу бюджетні кошти, кошти кредитів і позик, а також кошти політичних партій і громадських організацій. Тому слід перевірити наявність документів, які підтверджують право власності засновників на майно, яке вноситься в рахунок оплати придбаних ними акцій при державній реєстрації товариства із часткою державної власності.

Внутрішній аудитор повинен знати, що частки внесків у статутний капітал можуть бути зроблені засновниками (за окремою угодою) як у вигляді коштів, так й у вигляді матеріальних цінностей, основних засобів, нематеріальних активів, цінних паперів тощо. При цьому необхідно встановити обґрунтованість оцінки засобів, які вносяться в статутний капітал, і їх документальне підтвердження (акти, накладні, грошові документи та ін.). Окремі види засобів, які вносяться в статутний капітал, повинні мати документальне підтвердження, яке доводить право особистої власності засновників - фізичних осіб. До таких засобів належать, зокрема, приватизована квартира, земельна ділянка, інтелектуальна власність, транспортні засоби тощо.

Слід перевірити також, чи немає серед засновників юридичних осіб із неліквідним балансом або тих, які оголошені банкрутами.

У процесі перевірки належать вивченню такі організаційні документи, як угоди банківських рахунків та вкладів, проспекти емісії та реєстри акціонерів для акціонерних товариств; виписки з протоколів рішень ради директорів, річних зборів акціонерів і поточних рішень засновників; накази й рішення виконавчої дирекції; листування із засновниками та акціонерами; внутрішні положення й інші документи внутрішньої регламентації.

При перевірці слід встановити на підставі установчих документів:

організаційно-правову й структурну форму машинобудівного підприємства, її відповідність законодавству України;

структуру управління економічним суб'єктом і повноваження керівників усіх рівнів при прийнятті відповідних управлінських рішень;

чи передбачено в статуті формування резервного капіталу та інших фондів, а також порядок розподілу прибутку;

порядок ліквідації машинобудівного підприємства, розподіл майна;

чи має право машинобудівне підприємство створювати філії, дочірні підприємства на території України та за кордоном.

При перевірці чисельності засновників, розмірів їхніх внесків у статутний капітал машинобудівного підприємства аудитор має пам'ятати, що максимальна кількість засновників і максимальна частка внеску в статутний капітал одного засновника, а також мінімальний розмір статутного капіталу визначаються законом для юридичних осіб відповідного виду.

При проведенні аудиту формування статутного капіталу слід пам'ятати, що статутний капітал являв собою сукупність внесків учасників (власників) у майно при створенні організації для забезпечення її діяльності в розмірах, визначених установчими документами.

Статутний капітал може поповнюватися з прибутку від господарської діяльності, а в разі необхідності - додатковими внесками його учасників. Формування статутного капіталу здійснюється по-різному, залежно від форм власності й організаційно-правової форми економічного суб'єкта: в акціонерних товариствах - за рахунок підписки на акції акціонерів; у товариствах з обмеженою відповідальністю - за рахунок внесків кожного з учасників; на державних підприємствах - за рахунок майна держави, закріпленого за ними.

У процесі створення машинобудівних корпорацій внутрішньому аудитором необхідно перевірити формування в машинобудівному підприємстві структури власного капіталу з урахуванням особливостей створення статутного капіталу в акціонерних товариствах або товариствах з обмеженою відповідальністю.

Статтею 26 Закону України "Про господарські товариства" була передбачена певна послідовність процесу утворення акціонерного товариства: "для створення акціонерного товариства засновники повинні зробити повідомлення про намір створити акціонерне товариство, здійснити підписку на акції, провести збори засновників і державну реєстрацію акціонерного товариства" [10].

Це означає, що підписку на акції необхідно провести до початку державної реєстрації товариства. Разом із тим, варто нагадати, що для державної реєст-

рації АТ може бути достатньо, щоб особи, що підписалися на акції, внесли 10 % їх номінальної вартості, а в цілому для того, щоб таке підприємство було зареєстрованим, достатньо покрити підпискою 60 % акцій. Про це зазначено в статті 30 Закону України "Про господарські товариства": "Особи, які бажають придбати акції, повинні внести на рахунок засновників не менше 10 відсотків вартості акцій, на які вони підписалися, після чого засновники видають їм письмове зобов'язання про продаж відповідної кількості акцій.

Після закінчення вказаного в повідомленні терміну підписка припиняється. Якщо до того часу не вдалося покрити підпискою 60 відсотків акцій, акціонерне товариство вважається незаснованим" [10].

Збільшення статутного капіталу супроводжується офіційним внесенням змін в установчі документи АТ і може бути досягнуте двома шляхами: або шляхом збільшення номінальної вартості акцій, або шляхом розміщення додатково емітованих акцій. Це означає одне з двох: або додаткові акції розміщуються серед уже зареєстрованих акціонерів, або через оголошення додаткової підписки, на яку в першу чергу мають право ті ж акціонери.

Пунктом 2 Положення № 44 джерелами збільшення статутного капіталу були названі тільки додаткові внески у формі грошових коштів й інших активів та ще реінвестування дивідендів. При цьому в разі збільшення статутного капіталу товариства за рахунок реінвестування дивідендів інформація про випуск акцій реєстрації не підлягає, і відкрита підписка не проводиться. Що, проте, не означає скасування перереєстрації установчих документів у зв'язку зі зміною величини статутного капіталу.

На жаль, більше ніяких джерел збільшення статутного капіталу акціонерного товариства державою не санкціоновано. А це означає, що поняття "розбавляючої акції" разом із П(С)БУО 24, у якому нам розповідають про конвертацію інших цінних паперів і різних фінансових договорів у прості акції, на сьогодні просто не мають сенсу.

Тим часом у світовій практиці відомі як мінімум чотири джерела збільшення статутного капіталу:

- за рахунок додаткових внесків учасників і внесків за відкритою додатковою підпискою;
- за рахунок реінвестування дивідендів;
- за рахунок власних коштів АТ;
- за рахунок конвертації інших цінних паперів і фінансових договорів у прості акції.

Рішення про додатковий випуск акцій обґрунтовується відкриттям нових виробництв, розширенням операційних можливостей підприємства, оскільки додаткові внески обіцяють приносити і додатковий прибуток, а отже - додаткові дивіденди. Решту випадків треба ретельно аналізувати. Особливо це стосується додаткової кількості акцій, випущених у відкритий продаж під ризиковані проекти. Адже емітент повинен при цьому пам'ятати, що разом із новими додатковими грошима він отримує нові додаткові зобов'язання.

У рахунок вкладу в статутний капітал машинобудівної корпорації можуть бути внесені споруди, обладнання й інші матеріальні цінності, права користування землею, водою та іншими природними ресурсами, інтелектуальна власність, цінні папери, грошові кошти.

Внутрішній аудитор повинен проаналізувати, чи дотримані встановлені законодавством терміни погашення заборгованості по внесках до статутного фонду, чи дотримано порядок здійснення внесків, що виз-

начений у Статуті. При цьому слід ураховувати, що моментом фактичного надходження внесків до статутного капіталу машинобудівного підприємства є:

- для товарно-матеріальних цінностей, основних засобів, нематеріальних активів і цінних паперів - дата складання документів, які підтверджують надходження вказаних видів майна;

- для коштів - дата їх зарахування на відповідні рахунки підприємства. Особливу увагу слід приділити правильності оцінки нематеріальних активів і цінних паперів, які вносяться засновниками.

Нематеріальні активи оцінюються за договірними цінами, а тому необхідно встановити, яким чином чи за якою методикою проводилась оцінка інтелектуальної власності. При цьому необхідно виходити із законодавчих вимог, які постають перед нематеріальними активами: можливість відчуження від власника; бути предметом купівлі-продажу; мати товарну форму (проект, наукові розробки тощо); мати реальну ціну і вартість; приносити дохід.

З урахуванням тієї обставини, що статутний капітал може збільшуватись також за рахунок випуску нових акцій чи підвищення їх номінальної вартості, а зменшуватись у результаті викупу частини акцій в утримувачів і їх анулювання, зниження номінальної вартості акцій, при вилученні вкладів-учасників, при перерахуванні частини коштів статутного капіталу в резервний капітал (відповідно до установчих документів чи вимог законодавства), при списанні за рахунок коштів статутного капіталу збитку підприємства (при відсутності резервного капіталу й інших джерел покриття збитку).

Внутрішньому аудитору слід ретельно перевірити обґрунтованість внесення змін у статутний капітал і в установчі документи машинобудівного підприємства. Доцільним є проведення інвентаризації майна та інших майнових паїв, внесених у статутний капітал машинобудівного підприємства за участю аудитора.

У випадку, коли внутрішній аудитор виявив істотні порушення в статутних документах, які ставлять під сумнів законність функціонування підприємства чи завдають шкоди державі, власникам (акціонерам) і кредиторам, то він повинен надати час керівництву корпорації для усунення виявлених порушень.

Якщо з правової точки зору не виявлено жодних порушень, але існує реальна загроза корпоративного захоплення, внутрішній аудитор повинен виявити схему корпоративного захоплення та розробити заходи корпоративного захисту.

Аналіз економіко-правових умов корпоративного захоплення здійснюється логічним методом за допомогою алгоритму, показаного на рис. 1. Алгоритм визначає дві умови корпоративного захоплення: перша - незацікавленість керівництва та діючих учасників машинобудівної корпорації в концентрації прав власності та контролю, друга - відсутність у розпорядженні корпорації коштів в обсязі, достатньому для концентрації капіталу.

Визначення кількості учасників, які бажають здійснити відчуження корпоративних часток, рекомендується на основі опитування в процесі проведення загального збору учасників або шляхом письмового опитування. На основі отриманої інформації визначається сукупна корпоративна частка, яку може бути відчужено. Якщо така частка мала, то питання щодо її придбання вирішується тільки в разі загрози створення непідконтрольних груп учасників, які можуть справ-

ляти негативний вплив на процес прийняття рішень щодо операційної та іншої діяльності машинобудівної корпорації. Коли частка значна, рішення щодо її придбання пов'язане із питанням пошуку коштів. Отже, машинобудівна корпорація може використати власні кошти або залучити позикові (окрім кредитів комерційних банків).

Машинобудівна корпорація як механізм протидії корпоративному захопленню може використати опе-

рацію зменшення статутного капіталу. Статутний капітал може бути зменшений шляхом скорочення загальної кількості акцій, у тому числі шляхом придбання (викупу) акцій в акціонерів і їх подальшої ануляції, а також шляхом зменшення номінальної вартості акцій.

У звичайній практиці діяльності метою зменшення статутного капіталу є доведення його до розміру сумарної вартості чистих активів, що, по суті, є не чим іншим, як покриттям збитків.

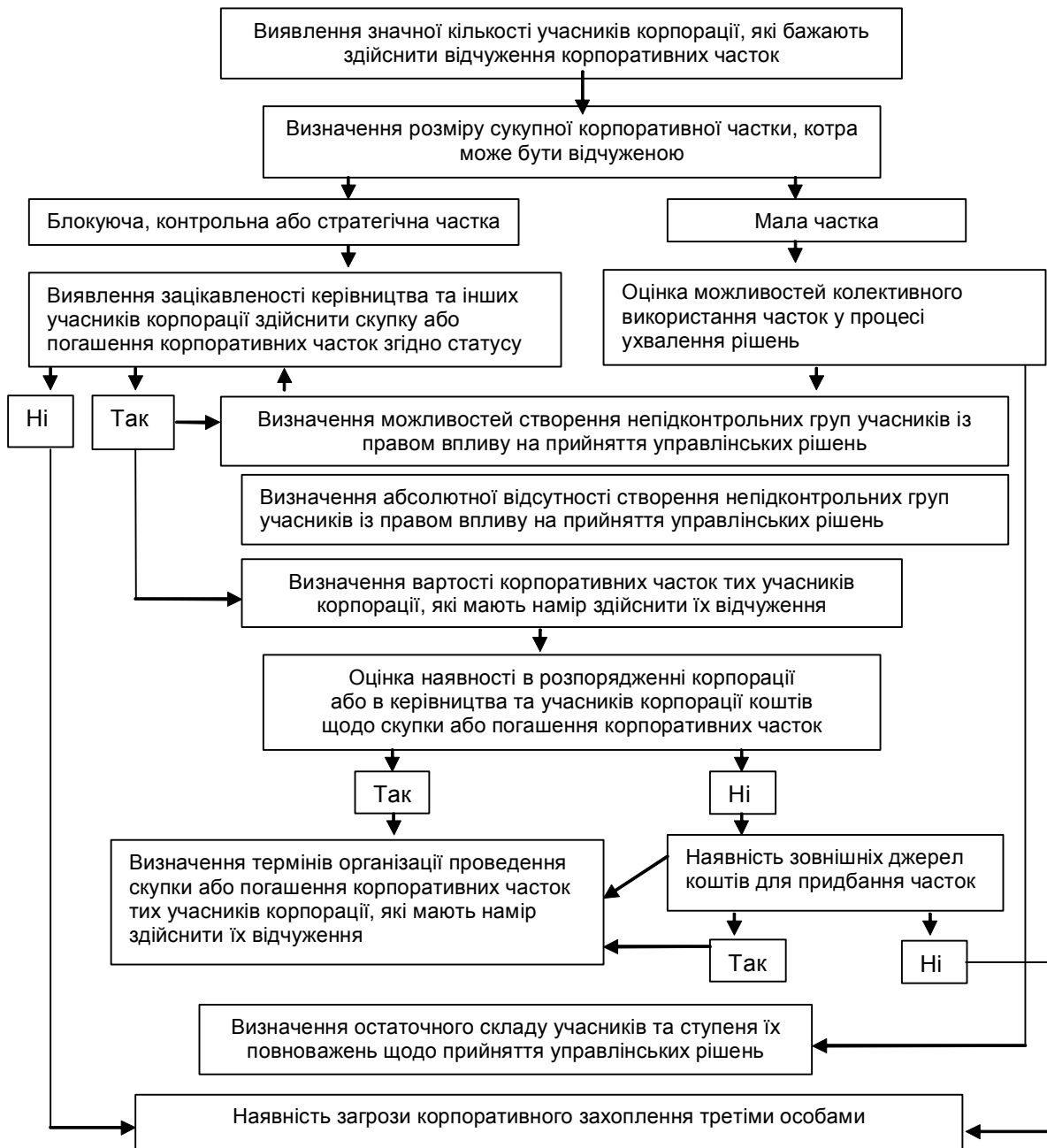

Рис. 1. Алгоритм аналізу економіко-правових умов корпоративного захоплення машинобудівної корпорації третіми особами.

Зменшення розміру статутного капіталу може також відбуватися в результаті реорганізації акціонерного товариства: його розділення, виділення з нього іншого товариства. Якщо йдеться про створення корпоративного захисту, то зменшення статутного капіта-

лу веде до перерахунку корпоративних часток і концентрації права контрольної участі в розпорядженні діючих зацікавлених груп власників.

У разі відсутності коштів та неможливості їх залучення із зовнішніх джерел пропонується механізм

корпоративного захисту у формі конвертації акцій.

Спочатку здійснюється деномінація акцій без зміни величини статутного капіталу. Реєстрація випуску акцій АТ при дробленні або консолідації акцій без зміни величини статутного капіталу відповідно до Положення № 125 здійснюється Державною комісією з цінних паперів і фондового ринку, її територіальними органами, які, відповідно до повноважень, зареєстрували попередній викуп акцій цих товариств.

Дроблення і консолідація акцій у межах статутного капіталу називається деномінацією акцій. При випуску з новим номіналом акції попередніх випусків обмінюються на акції нових випусків. При цьому витримується строге співвідношення сумарної номінальної вартості акцій колишніх випусків до нового номіналу. Разом із тим, забезпечено виконання умови п. 9 Положення № 125, тобто ціле число акцій колишніх випусків має бути обміняне на ціле число акцій нового випуску. У згаданому вище Положенні № 125 міститься одне обмеження. А саме - у п. 4 Положення вказано, що деномінації (консолідації обмеження або дроблення) акцій не повинні спричиняти зміну розміру статутної фундації. Ідеться про відсутність початкового задуму збільшити або зменшити статутний капітал, і це обмеження є лише нагадуванням про те, що при деномінації акцій у рамках існуючого статутного капіталу виходити за ці рамки не можна. Інша справа, якщо АТ спочатку ставить задачу збільшити або зменшити статутний капітал, не оголошуючи додаткової підписки, а лише використовуючи для цього спосіб консолідації або дроблення акцій, поширених серед акціонерів. Адже про збільшення або зменшення статутного капіталу такими способами у вітчизняних законах і підзаконних актах згадка відсутня.

У міжнародній практиці зменшення або збільшення статутного капіталу шляхом обміну акцій колишніх випусків на акції нового капіталу випуску з новим номіналом називається обумовленим збільшенням або обумовленим зменшенням статутного капіталу. До обумовлених змін у статутному капіталі належить також конвертація облігацій в акції. Усі ці операції називаються "обумовленими", тому що таким чином акціонери й кредитори реалізують своє переважне право придбання акцій нового випуску.

Обіг конвертованих облігацій на вітчизняному ринку цінних паперів сьогодні неможливий із тієї причини, що поняття "конвертована облігація" не було введено в обіг українським законодавством. Однієї тільки обставини, що цей термін разом із іншими, так само новими для нас фінансовими інструментами, згадується в спеціальному професійному документі - П(С)БО 24 "Прибуток на акцію", зовсім недостатньо.

Ураховуючи новизну й нерегульованість питання вживання конвертованих облігацій як інструментів механізму корпоративного захисту розглянемо їх сутність й область вживання.

Конвертована облігація - довгострокове боргове зобов'язання емітента, яке включає право інвестора на придбання акцій цього емітента (позичальника) на обумовлених при розміщенні позики і юридично закріплених умовах.

Перевага конвертованих облігацій перед акціями полягає в можливості інвесторів обирати найбільш оптимальний варіант вкладення коштів.

За своєю економічною сутністю конвертована облігація є різновидом фінансового інструменту. Міжнародними й національними стандартами бухгалтерського обліку було передбачено розкриття й надання інформації про характер, обсяг та цілі проведення

операцій із фінансовими інструментами, можливі фінансові ризики, що супроводжують цю діяльність, і політику керівництва корпорації щодо їх контролювання й управління. За П(С)БО 32 "Фінансові інструменти: розкриття і уявлення" і П(С)БО 13 "Фінансові інструменти", корпорація може здійснювати операції з фінансовими інструментами на власний розсуд із урахуванням їх впливу на результати її діяльності.

Фінансовий інструмент - будь-який контракт із чітко визначеними економічними наслідками, предметом якого є грошові кошти (або права на їх отримання) і який приводить до виникнення права в одного суб'єкта господарської діяльності й зобов'язання або інструменту капіталу в іншого. До первинних фінансових інструментів належать кредиторська і дебіторська заборгованість, векселі, позики, акції, облігації, факторинг, форфейтинг, фінансова оренда, гарантії, кредитні лінії, угоди страхування фінансового характеру тощо. Похідні фінансові інструменти є контрактами, що укладаються з метою перерозподілу фінансових ризиків і передбачають проведення в майбутньому певної операції (купівлі-продажу, емісії тощо) з базовим інструментом, предметом угоди тощо. Цю групу фінансових інструментів характеризують як деривативи, оскільки їх вартість є похідною від базових фінансових інструментів, які були покладені в основу угоди. Базовими інструментами можуть також виступати окремі види первинних фінансових інструментів і безпосередньо деривативи.

На світових ринках найпоширенішими видами деривативів є форвардні і ф'ючерсні контракти, опціони і своп-контракти, а серед базових інструментів найбільш прийнятні валюта, грошові кошти у формі кредитів і депозитів, цінні папери. В Україні функціонування й використання деривативів регулюється Положенням про вимоги до стандартної (типової) форми деривативів, відповідно до якої до цієї групи фінансових інструментів належать форварди, ф'ючерси й опціони.

Умови конвертації облігації в просту акцію передбачають її прямий обмін на акцію без здійснення операцій із викупу облігації і подальшого розміщення. Це означає, що при конвертації облігацій в акції зобов'язання позичальника за такими облігаціями погашаються, а видані замість них акції вважаються такими, що розміщені в обороті.

У міжнародній практиці прийнято, щоб контракт про розміщення конвертованої позики містив ціну конвертації облігацій в акції або коефіцієнт конвертації.

Коефіцієнт конвертації - кількість акцій, що передаються позичальником інвестору при конвертації однієї облігації. Ціна конвертації - це результат ділення номінальної вартості позики на коефіцієнт конвертації.

Таким чином, ціна конвертації відображає частку номінальної вартості позики, яка підлягає обміну на одну акцію. Ця величина, як правило, близька до ринкової вартості акції, але не настільки, щоб інвестор прагнув провести конвертацію негайно. Утім, залежно від можливих змін свого фінансового становища, позичальник може виявити зацікавленість у зниженні частки довгострокової заборгованості й підвищенні частки власного капіталу в джерелах фінансування, унаслідок чого він може застосувати певні стимули щодо утримувачів своїх облігацій, щоб прискорити конвертацію цих цінних паперів в акції. До таких стимулів належать, серед іншого, підвищення коефіцієнта конвертації.

Частіше за все конвертовані облігації продаються

за ціною, яка нижча за звичайну, оскільки право конвертації має самостійну цінність (хоча й невіддільну від позики) як засіб зниження ризику й отримання додаткового доходу при підвищенні курсу акцій підприємства-позичальника. Випуск конвертованих облігацій також дає позичальнику певні переваги, пов'язані з менш жорсткими обмеженнями й вимогами гарантій, ніж при розміщенні звичайної позики. Крім того, це дозволяє знизити витрати позичальника, оскільки, установивши ціну конвертації нижче ринкової ціни акцій, він дістає можливість віддати меншу кількість акцій за той самий обсяг вкладень.

Основна перевага для інвестора при покупці конвертованих облігацій - можливість отримати додатковий дохід у разі зростання вартості акцій підприємства-позичальника.

При конвертації облігацій в акції вартість акцій, які передаються позичальником інвестору, може бути визначена двома методами:

- методом балансової вартості, який полягає в порівнюванні вартості акцій до вартості переданих за них облігацій;

- методом ринкової вартості, який полягає в порівнюванні вартості акцій, переданих в обмін, або до ринкової вартості акцій підприємства-позичальника, або до ринкової вартості облігацій із цієї позиції.

При використуванні другого методу утворюється або прибуток, або збиток, залежно від отриманої різниці між ринковою й балансовою вартістю обмінюваних облігацій. Якщо балансова вартість конвертованих облігацій більше номінальної вартості додатково випущених і переданих інвестору акцій підприємства-позичальника, отримана різниця вважається незрозподіленим прибутком цього АТ.

Результатом використання методу конвертації є обмін простих акцій на привілейовані, що також удосконалює систему корпоративного захисту. Зацікавлені корпоративні учасники можуть запропонувати власникам акцій, які мають намір їх позбутись, здійснити обмін простих акцій на привілейовані. Вірогідність згоди з такою пропозицією велика, оскільки учасники, котрі мають намір вийти з машинобудівної корпорації за весь період погашення акцій, мають отримувати два види платежів - обов'язкові дивіденди та компенсацію за внеском. Для зацікавлених учасників уже не існує загрози придбання акцій третіми особами, отже, володіння привілейованими акціями не гарантує права управління.

Таким чином, впровадження методів корпоративного захисту в практику діяльності машинобудівної корпорації, а саме: методів термінової скупки корпоративних часток учасників, що мають намір вийти з корпорації, термінового погашення цих корпоративних часток із подальшим зменшенням статутного капіталу, деномінації акцій або конвертації фінансових інструментів, конвертації простих акцій у привілейовані - фактично створює систему корпоративного захисту та виключає умови штучного банкрутства, відтоку капіталу на користь інших підприємств, безпідставної ліквідації корпорації. Можливість реалізації зазначених методів є наслідком перевірок внутрішнього аудитора, і саме на службу внутрішнього аудиту покладається зобов'язання зі створення системи корпоративного захисту.

Висновки

Аудиторська оцінка економіко-правових умов корпоративного захоплення машинобудівного підприємства є системою дій з боку внутрішнього аудитора в

напрямку своєчасного визначення загрози корпоративного захоплення й оперативної розробки комплексу стратегічних і тактичних заходів щодо створення системи корпоративного захисту.

До методів аудиторської оцінки та управління власним капіталом машинобудівної корпорації віднесено методи термінової скупки корпоративних часток учасників, що мають намір вийти з корпорації, термінового погашення цих корпоративних часток з подальшим зменшенням статутного капіталу, деномінації акцій або конвертації фінансових інструментів, конвертації простих акцій у привілейовані.

Перевагою методу алгоритмування як методу виявлення загрози корпоративного захоплення машинобудівного підприємства є можливість виявлення конкретної схеми корпоративного захоплення на основі прийомів варіантного вибору та логічного обґрунтування. Використання алгоритму виявлення загрози корпоративного захоплення дозволяє внутрішньому аудиторю своєчасно розробити заходи корпоративного захисту.

Стратегічні заходи зі створення системи корпоративного захисту машинобудівного підприємства пов'язані з вибором організаційно-правової форми корпорації на момент її створення, з визначенням засновниками характером розподілу й можливістю перерозподілу корпоративних часток. Тактичні заходи зі створення системи корпоративного захисту машинобудівного підприємства пов'язані з реалізацією методів управління власним капіталом корпорації в умовах незмінного регламентаційного забезпечення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Авіаційний і промисловий маркетинг / [С. М. Подреза, С. Є. Петропавлівська, О. А. Радченко, А. С. Гуріна]. - К., 2005. - 376 с.
2. Астапова Г. В. Організаційно-економічний механізм корпоративного управління авіапідприємствами на основі права трудової власності : [монографія] / Г. В. Астапова. - Київ : НАУ, 2006. - 248 с.
3. Загорюлько В. М. Направление механизма обновления авиатранспорта / В. М. Загорюлько, И. С. Садловская // Проблемы підвищення ефективності інфраструктури. - К. : КМУЦА, 1998. - Вип. 2. - 374 с.
4. Косарев О. Й. Авіакомпанія та авіаційний альянс: логістика, взаємодія та отримання синергетичного ефекту / О. Й. Косарев, М. І. Клименко // Держава та регіони. Науково-виробничий журнал. Гуманітарний університет "ЗІДМУ". Серія: Економіка та підприємництво. - 2005. - № 1. - С. 102-106.
5. Кулаев Ю. Ф. Экономика гражданской авиации Украины : [монографія] / Ю. Ф. Кулаев. - К. : Издательство "Феникс", 2004. - 667 с.
6. Матвеев В. В. Управление собственностью дочернего предприятия международной компании / В. В. Матвеев, В. В. Бондаренко // Проблемы системного підходу в економіці : збірник наукових праць. - Випуск 15. - К. : НАУ, 2006. - С. 47-53.
7. Подреза С. М. Зарубежный опыт реструктуризации предприятия / С. М. Подреза // Проблемы інформації та управління : зб. наук. праць. - Вип. 5. - К. : НАУ, 2002. - С. 250-255.
8. Щелкунов В. И. Механизм регулирования коммерческой деятельности авиакомпаний Украины / В. И. Щелкунов, С. А. Перверзева. - К. : Наук. думка, 2006. - 304 с.
9. Щелкунов В. И. Стратегия функционирования предприятия в условиях активного влияния внешней среды / В. И. Щелкунов, А. И. Захаров. - К. : Наук. думка, 2000. - 144 с.
10. Закон України "Про господарські товариства" від 19.01.91 р. // ВВС УРСР. - 1991. - № 49.

Milyavskij M.

AUDITING ESTIMATED PROBABILITY OF CORPORATE CAPTURE: ASPECTS OF CORPORATE PROTECTION

Auditing methods of equity capital of a machine- building corporation are described. The technique of audit estimation of economic and legal conditions of corporate capture threat is specified. Algorithm of corporate capture threat determination is elaborated. Strategic and tactical means, used by internal audit of a machine- building corporation, of the corporate protection system creation are defined.

Key words: internal audit, corporate capture, machine- building corporation, equity capital, conversion.

© М. Мілявський

Надійшла до редакції 18.01.2010

УДК 332.77

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ТОРГІВ В УМОВАХ ВІДСУТНОСТІ ЛІЦЕНЗОВАНИХ ВИКОНАВЦІВ

ОЛЕНА СОЛОВЦОВА,

аспірант Донецького національного технічного університету

У статті досліджено проблему видачі в Україні ліцензій на провадження господарської діяльності щодо проведення земельних торгів. Визначено причини та наслідки відсутності ліцензованих організацій - виконавців земельних торгів. Надано пропозиції з розробки ліцензійних умов здійснення зазначеного виду діяльності. Запропоновано спосіб вирішення проблеми проведення легітимних земельних торгів в умовах відсутності ліцензованих виконавців.

Ключові слова: земельні торги, ліцензія, організатор, виконавець, органи місцевого самоврядування.

Постановка проблеми. Світовий та набутий вітчизняний досвід свідчить про переваги земельних аукціонів порівняно з іншими формами продажу земельних ресурсів. У разі продажу ділянки із земель державної чи комунальної власності проведення відкритих торгів є обов'язковим. Процедура продажу земель на конкурентних засадах передбачає заходи з планування, організації та проведення аукціону. Згідно з чинним законодавством виконавцем земельних торгів має бути юридична особа, яка має дозвіл на здійснення цього виду діяльності. Отже, наявність ліцензованих організацій - виконавців земельних торгів є однією з головних умов відчуження земельних ділянок на конкурентних засадах. Невиконання цієї умови унеможливує проведення легітимних земельних торгів. Незважаючи на це, в Україні досі не розпочато видачу дозволів на провадження зазначеного виду господарської діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика регулювання земельних відносин є пред-

метом дослідження багатьох учених - А. Третьяка, В. Другака [1], Л. Новаковського [2], Д. Добряка, М. Хвесика [3], В. Заяця, А. Даниленка [4], М. Федорченка, А. Муховикова, Н. Креснікової та інших. Завдяки їхньому науковому доробку в економічній науці досягнута єдність поглядів на поняття "раціональне використання", "земельні відносини" та "економічний механізм раціонального землекористування", виявлено головні деструктивні фактори, що призводять до деградації і погіршення якісного стану угідь та окремих земельних ділянок, розкрито зміст і характер взаємодії економічних, правових і соціальних чинників стосовно формування дійового економічного механізму раціонального використання та охорони земель.

Високо оцінюючи внесок цих та інших науковців у розвиток економіки землекористування, зазначимо, що питання ліцензування господарської діяльності щодо проведення земельних торгів залишається малодослідженим.

№ 1 (101) січень-лютий 2010 р.